

Зацікавленість міжнародних фестивалів у наших фільмах я можу підтвердити дуже просто: **«Фучжоу»** і **«Сьомий маршрут»** об'їздили протягом трьох років понад п'ятнадцять фестивалів (Росія, Грузія, Беларусь, Казахстан, Латвія, Німеччина, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Югославія, Голландія). На різних фестивалях відчувалося різне ставлення до цих та інших наших фільмів: інколи для глядача вони були своєрідним екзотичним сафарі, яке пропонує зустріч із дивним біологічним феноменом та його звичками, інколи — містком до попередніх поколінь українських кінематографістів, інколи — відлунням поетичного кіно або самоцінною несподіваною зустріччю з нечуваною інтонацією...

Але останнім часом, знімаючи три-чотири фільми на рік, ми все далі відходимо від процесів, які впливають на нашу культуру через наш кіноекран і презентують наші культурні цінності на міжнародному просторі цивілізації.

Михайло Ідленко

Подорожі, які пробуджують від сплячки

У мене є знайомий, який розповідав мені, що його сусід по дачі побудував собі хату — ще під час розвиненого соціалізму — буквально за копійки. Будинок обійшовся дешево, оскільки його було складено з бракованих дверей. Двері за розміром не відповідали будівельному стандарту панельних будинків, і всю партію довелося розпродати за безцінь — разом із замками, оскільки ці двері було дорожче доремонтувати. Будинок виглядав, погодьтеся, дивно: самі двері та дах...

Ще у сусіда було кілограмів зо два ключів на ланцюгу, і він досить вільно орієнтувався в цій колекції, майже завжди потрапляючи до хати — навіть у суцільній темряві.

Сусід приїздив рідко, але найгірше було, коли він навідувався напідпитку, бо забував, який ключ від яких дверей... Тоді доводилося йому, маючи власну господу, купу ключів в асортименті та цілу колекцію дверей, проситися до сусідів або, за їх відсутності, ночувати у клуні, курятнику, ще десь.

Цікаво те, що на фестивалях, в тому числі — на двох останніх, де мені довелося побувати, саме це питання — яким ключем відкривати і через які двері потрапляти на світовий кіноекран — було хіба що не основним.

Не ночувати ж у собачій будці.

Фестиваль авторського фільму в Белграді (Югославія) зібрав понад п'ятдесят не лише європейських стрічок. Я не теоретик і не претендую на узагальнення, але основні тенденції фестивальної колекції були хоча і не новими, однак досить ре-
льефними і цікавими.

На фестивалі не було складнопостановочних, перевантажених ефектами фільмів. Це поле — за Америкою. Пошук кінематографістів, які об'єктивно не володіють потужностями Голлівуду, спрямовуються в інших напрямках.

До речі, єдиний не малобюджетний фільм на цьому фестивалі був все ж таки українським, а саме — **«Фучжоу»**. Журналісти навіть азартно об-
молкали парадокс між кризовим станом нашого

кіно і фільмом, в якому є кілька експедицій, в тому числі в тропіки, багато складних декорацій, дві з яких — в басейні. Довелося пояснювати їм, що **«Фучжоу»** знімався ще тоді, коли студія працювала, і воду в студійний басейн востаннє наливали саме для **«Фучжоу»**. Залишається мріяти, що її коли-небудь наллють, а сьогодні, як у відомому анекдоті, ми маємо стрибати в басейн без води.

Дуже характерними, в плані пошуків своїх дверей, були два фільми, які за формою, адресою та імпульсом висвітлили один з можливих, до того ж і цілком реальних шляхів.

Один з них — фільм чеського режисера Петера Зеленки **«Колекціонер гудзиків»**, інший — останній фільм відомого югославського режисера Горана Паскалевича **«Порохова діжка»**.

Фільм **«Колекціонер гудзиків»** відзначено національною нагородою Чехії в галузі вітчизняного кіномистецтва за минулий рік. Малобюджетний фільм. Складається з новел. Має загальний сюжет, який розгортає перед глядачем вишуканий пасьянс, призначення якого — жартівлива, але філософська розмова про всесвітні наслідки вчинків, за які кожний із нас несе особисту відповідальність.

Пропонує колекцію переконливих акторських робіт відомих та невідомих чеських акторів.

Середовище перебування фільму — сучасна Чехія, крім кількох невеликих епізодів в американському бомбардувальнику, який прямує на Хіросіму з атомною бомбою.

Фільм **«Порохова діжка»** відзначено пресою на Каннському фестивалі, де він не був офіційно заявлений як кращий європейський фільм останнього року. Малобюджетний фільм. Складається з новел, але має загальний сюжет, який розкладає перед глядачем вишуканий пасьянс, призначення якого — гірке і трошки містичне попередження співвітчизників про небезпечний стан суспільства, якому не вистачає лише однієї іскри для великого вибуху. Роздуми про те, що цим де-

тонатором для критичної маси проблем, болю, негараздів може послужити навіть випадковий сюжет, погляд, слово.

Пропонує колекцію переконливих акторських робіт відомих та невідомих югославських акторів.

Середовище перебування фільму — сучасна Югославія.

Дуже важливо час від часу натрапляти на співзвучну ідею, відчувати резонанс власних сподівань, бо фільм, як правило, починається, відбувається і живе, постійно атакований чужими доказами ваших власних авторських-режисерських помилок — їхньою фатальністю, глибиною, очевидністю, послідовністю, елементарністю, різноманітністю, наполегливістю...

Під час зйомок «Фучжоу» я неодноразово чув, що помиляюсь, що наш фольклор уже нікому не потрібний, що це — традиційна помилка українського кіно, яка діагностується критиками як гостра хронічна форма провінційності. При цьому розміри фольклору, як правило, звужують до розмірів шароварів.

Виявляється — потрібний. І не тільки наш, а фольклор як першовитоки, як метод.

З п'ятдесяти фестивальних фільмів було відзначено три або чотири. Один з них — «Фучжоу».

Згаданий чеський та югославський фільми були для мене підтримкою не меншою, ніж диплом Міжнародного фестивалю авторського фільму, хоча зовнішнього фольклорного імпульсу вони в собі, здається, не несуть. Ці фільми побудовані як своєрідні маршрути або занурення в сучасність своїх країн, власне життя, сусідів, родичів, перехожих. Ще трохи зовнішнього скепсису і, здається, кожний з них розпадеться на окремі новели, але маршрути ведуть за собою, інтригуючи кожний своїм парадоксом, своєю несподіваною орбітою, своєю власною інтонацією, яку не знайдемо в американському, англійському, китайському кіно. Впевнений, саме ця інтонація і є

тією силою, яка зліплює різнокольорові уламки в унікальні мозаїчні поля.

Ми. Тут. Тепер.

Саме з цими словами звертаються до нас ці фільми — один, як не дивно, з філософського потойбіччя, інший — з боку жорстоких, майже плакатних попереджень.

Ми. Тут. Тепер.

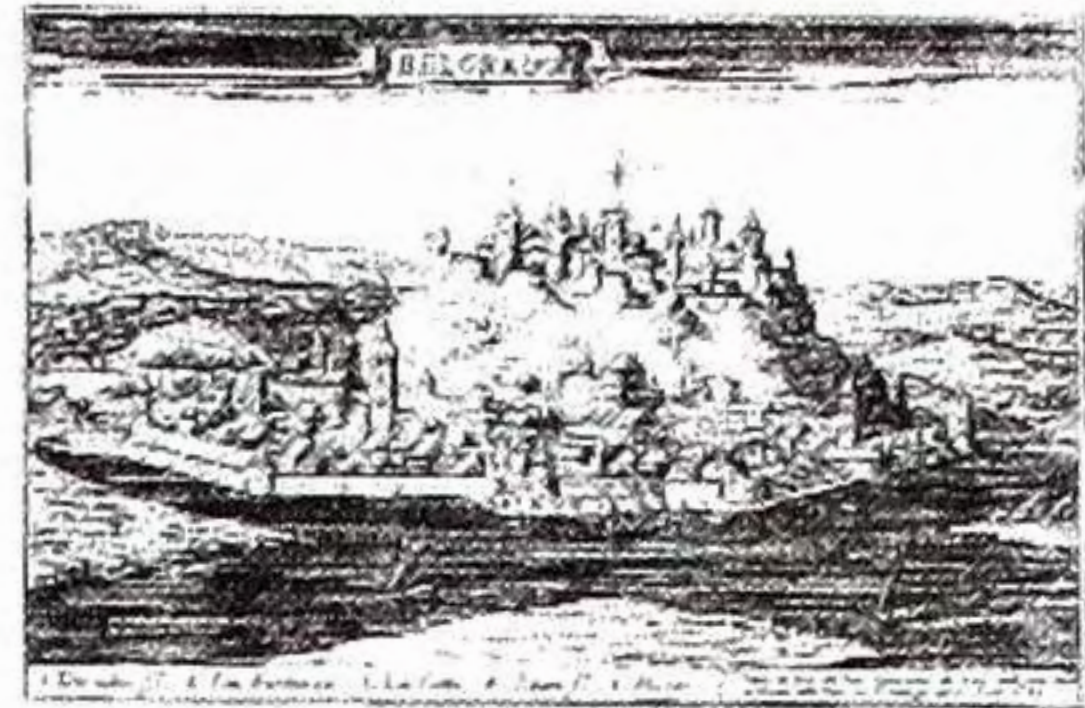
Саме ці три слова вели і «Сьомий маршрут».

Справа навіть не в зовнішніх формальних збігах побудови сюжетів, що складені з новел. Дуже важливо відчуті несподівану підтримку — підтримку не на замовлення: так, можна причарувати зал своїм власним життям, не скопійованим, не перетлумаченим.

Щодо мене, то фестиваль в Югославії запам'ятається мені не лише своєю прихильністю до «Фучжоу», над яким наша знімальна група працювала більше трьох років. Фестиваль додав мені азарту до розробки наступного проекту, який звертається до фантастичного трикутника, що замкнений у координатах: Ми, Тут, Тепер.

Проект має назву «Україна — Terra Incognita — Катеринка» і теж складається з новел. Цього разу вони об'єднуються за іншим принципом, ніж «Сьомий маршрут», але це тема іншої розмови.

Про несподівану подорож до Німеччини краще було б розпитати у Андрія Халпахчі, тому що саме він збирав програму фільмів і групу «захвату». Можу лише сказати, що це був не зовсім фестиваль. Кілька років тому це мало б назву «Тиждень українського кіно». Європейський інститут кіномистецтва в Німеччині, який час від часу запрошує до себе всесвітньо відомі фестивалі, цього року запросив до міста Карлсруе, де традиційно відбувається ця подія, фестиваль «Молодість». Відомо, що цей фестиваль з кожним роком збирає дедалі більшу кількість фільмів, але стан вітчизняного виробництва майже не наповнює його конкурсні програми нашою продукцією. Це вже перетворилося на один з парадоксів культур-

DIPLOMA

To
Mr. Mikhail Shenko
for participation with his outstanding film
"FOOCHDZO"

Fifth International Festival of Auteur Films
"View Into the World"
in Belgrade
1908

ного життя, який давно потребує свого вирішення. Мені здається, що подібні «рейди» авторитетного фестивалю допомагають створенню балансу і конче потрібної програмної симетрії наших та іноземних інтересів «Молодості».

Саме авторитетний фестиваль може бути провідником подібної політики, що і було гідно продемонстровано в Німеччині.

Щодо спостережень, то наша національна виробнича пауза, сплячка, самозабуття, самозре-

чення, резигнація, канікули, відпочинок, активне і багаторічне споживання імпортованої продукції з метою підтримки іноземного кіновиробника, як не дивно, не ідуть на користь нашої державі.

Нас починають забувати.

Щиро вітаю знімальну групу фільма «Фучжоу» з дипломом Міжнародного фестивалю в Белграді. Згадую щасливі часи нашої спільної роботи і сподіваюся на продовження.

Р. С. На підставі невеликого власного досвіду — маленькі хитрощі перебування на міжнародних фестивалях та підготовки до них:

1. **Перед тим, як розпочати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші** на виготовлення англійських субтитрів, — і надійно сховайте ці гроші.
2. **Перед тим, як розпочати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші** на виготовлення двомовних плакатів фільму, буклетів, інших рекламних матеріалів, — і надійно сховайте ці гроші.
3. **Перед тим, як розпочати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші** на виготовлення тиражу двомовних рекламно-демонстраційних касет-пілотів, — і надійно сховайте ці гроші.
4. **Перед тим, як роз-**

почати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші на виготовлення тиражу двомовних відеокопій вашого завершеного фільму, — і надійно сховайте ці гроші.

5. **Перед тим, як розпочати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші** на виготовлення тиражу двомовних прес-буків вашої творчої біографії, — і надійно сховайте ці гроші. Якщо у Вас немає творчої біографії, Ваш прес-бук може складатися з перебільшень, вигаданих фактів, брехні. Прес-буком не вважається правдивий перелік Ваших творчих надбань, або відсутність свідчень про численні міжнародні нагороди.

6. **Перед тим, як розпочати роботу над фільмом, переконайтеся, що у Вас є гроші** на проведення хоча б двох прес-конференцій та прем'єри (з фуршетом) з метою запрошення вітчизняних та іноземних журналістів, аташе по культурі, критиків, — і надійно сховайте ці гроші.

7. **Запросіть до співпраці прес-агента фільму і платіть йому гроші** за розповсюдження інформації і підтримку контактів з іноземними фестивалями за допомогою поточної рекламної продукції, прес-релізів, хабарництва, підкупу посадових осіб та інших сумнівних і легальних методів.

8. **Оскільки реальну (тобто конкурсну) фестивальну цінність фільм має протягом року з дня народження, свідомо йдіть на порушення і ніколи не пишіть в титрах реальну дату його студійного створення**, бо між формальним завершенням роботи і друком першої копії з англійськими субтитрами в реальних умовах протистояння між національною культурою і державою — дистанція великого розміру. Фільм «Фучжоу», наприклад, я зміг запропонувати для іноземних фестивалів після півторарічної паузи. Фільм «Сьомий маршрут» — через рік.

9. **Вчіть англійську мову.**

10. **Не забудьте взяти хоча б по сто доларів на кожний день перебування на міжнародному фестивалі та прихопити з собою свій фільм.**

Попередження:

Витрати, які перелічені в пунктах 1-7, згідно існуючої фінансової технології виробництва та розповсюдження фільмів, взагалі не стосуються до справи, вважаються позазаконними і розцінюються як фінансові порушення.

Дії, що передбачені пунктом 8 вважаються дрібним шахрайством, ніколи не переслідуються, їх сприймають із розумінням усі, крім виробників фільму. **Ігнорування пунктів 1-10** — це все одно, що ви з'явилися на міжнародній сцені повністю роздягненим.

Виконання перелічених пунктів (крім пунктів 9 та 10, які окремо Вам нічого не дають, крім ілюзій та похмілля) погрожує притягненням Вас до кримінальної відповідальності.